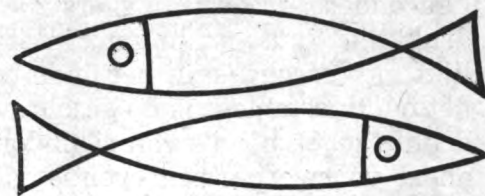

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer
adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

G. van Atten / Gorinchem

Doop en besnijdenis (3)

We waren bezig te letten op de overeenkomst in het spreken van de bijbel over de besnijdenis en doop door Rom. 2 : 28, 29 te vergelijken met 1 Petr. 3 : 21.

In tijdsorde gerekend ging in Israël de besnijdenis-naar-het-vlees, het teken van Gods verbond, vooraf aan de besnijdenis-van-het-hart, de zaak die in het teken werd voorgesteld (in de leer over de sacramenten spreken we dan van be-teken-de zaak). Die voorafgaande besnijdenis mocht heten: een zegel van de gerechtigheid des geloofs (Rom. 4 : 11). Abraham geloofde eerst, werd daarna besneden. Zijn nakomelingen krijgen het teken vanaf hun geboorte mee: uit en door die besnijdenis moeten ze leren wandelen in het voetspoor van het geloof van hun vader Abraham (Rom. 4 : 12).

Leggen we nu naast de woorden uit Rom. 2 : 28 en 29 die van 1 Petr. 3 : 21, dan zien we een dubbele overeenkomst. Paulus zegt van de ware besnijdenis:

ze is niet dat, wat uiterlijk aan het vlees geschiedt.

Petrus zegt van de doop:

ze is niet een afleggen van de onreinheid van het lichaam.

Paulus zegt: de ware besnijdenis is die van het hart, naar de geest, niet naar de letter.

Petrus zegt: de doop is de bede van (mogelijk beter: om) een goed geweten tot God.

Er zijn verschillen tussen de teksten; aan de uitleg van Petrus' woorden zijn nogal wat moeilijkheden verbonden, vooral wat het woord „bede” betreft, omdat het griekse woord dat zo vertaald is, maar éénmaal in het nieuwe testament voorkomt. Maar de overeenkomst waar het nu om gaat is duidelijk: zowel bij de besnijdenis als bij de doop is sprake van tweeërlei: een uiterlijk teken en een innerlijke gave. Op die laatste komt het aan. Daarnaar wordt, zowel in de oude als in de nieuwe bedeling, door een uiterlijk teken verwezen.

In het spreken van het O.T. over het uiterlijk teken wordt dat teken soms genoemd alsof het de innerlijke zaak zelf is, met name wanneer in Gen. 17 de besnijdenis heet: Mijn verbond. Er is geen reden om aan te nemen dat het nieuwtestamentische spreken over de doop nu anders zou zijn, zodat (om maar een voorbeeld te nemen) de benaming van de doop als „bad der wedergeboorte” in Titus 3 : 5 zou moeten leiden tot de conclusie dat het tijdstip van ontvangst van het uiterlijk teken zou moeten samenvallen met dat van de ontvangst van de innerlijke gave, of dat gave

en teken samenvallen. Wie die twee laat samenvallen moet wel terecht komen bij de klassiek-roomse leer dat de doop noodzakelijk is tot behoud.

Wanneer de gedachtengang van samenvallen van uiterlijk teken en innerlijke gave consequent zou worden toegepast, zou ze t.a.v. het avondmaal ook moeten leiden tot de roomse en lutherse gedachte van de wezensverandering van brood en wijn in lichaam en bloed van Christus of de lichamelijke aanwezigheid van de Heiland in de tekenen. Er staat immers zo duidelijk — en van roomse zowel als lutherse zijde werd daar met nadruk op gewezen —: dit is Mijn lichaam, dit is Mijn bloed. Even duidelijk als t.a.v. de doop geschreven staat: ze is het bad der wedergeboorte, of een begraven en gestorven zijn met Christus. Voor zo ver mij bekend, wordt door de voorstanders van een doop-op-geloof, wier spreken over de doop wel sterk de indruk maakt van een gelijkstellen van uiterlijk teken met innerlijke gave, althans van de ontvangst van beide, deze consequentie t.a.v. het avondmaal niet getrokken.

Het gaat bij het denken over deze dingen om het verstaan van het bijbels spreken „naar de aard en eigenschap van de sacramenten”, zoals de catechismus dat noemt in zondag 29, antw. 78.

Behalve deze overeenkomst in „sacramentele” spreekwijze over besnijdenis en doop, is er ook een overeenkomst in deze betekenis, dat beide een plaats geven in de gemeenschap tussen de HERE en Zijn volk, een plaats in Zijn verbond.

Van de besnijdenis is dat zonder meer duidelijk.

Tevens is duidelijk, dat de tijd waarin Abrahams kinderen besneden moeten worden, voorbij is. De brief aan de Galaten spreekt daarover duidelijke taal. En in Hand. 16 : 3 lezen we, dat Paulus Timotheüs besneed terwille van de Joden — niet, omdat het nog volgens bevel van de HERE gebeuren moest.

Nu gaat het ook in de doop om een horen bij God. Dat blijkt uit het doopbevel uit Matth. 28 : 19, met name in de woorden „in de naam van”. Die woorden betekenen niet, wat ze in onze nederlandse taal wel betekenen: „in opdracht van” of „op gezag van”, zoals bij ons gesproken kan worden „in naam der wet”, „in naam des konings”. De bijbelse uitdrukking „in de naam van” heeft deze betekenis, dat een verbinding wordt gelegd tussen de dopeling en de naam van de HERE.

Volgens sommige uitleggers is de term „in de naam van” ontleend aan de griekse handelswereld. Ook toen bestond een bank-giroverkeer. Een bedrag kon van de ene rekening (naam) op de andere worden overgeschreven. Zo zou wie gedoopt werd, worden bijgeschreven op de rekening van God of van Christus en Zijn eigendom zijn.

Deze verklaring heeft dit aantrekkelijke, dat ze vrij duidelijk en op een ook voor mensen van deze tijd begrijpelijke manier, omschrijft wat het betekent naar de naam van God toe gedoopt te worden. Toch zal het wel minder juist zijn, de achtergrond van een nieuwtestamentische uitdrukking te zoeken in het griekse handelsverkeer.

Een andere groep uitleggers zoekt achtergrond van de uitdrukking „in de naam van” in Matth. 28 : 19 meer — en het lijkt me terecht — in het oude testament. In de wereld van het oude testament is de geschreven naam, evenals het ingedrukte zegel, bewijs van eigendom. Als de „naam” op een of ander voorwerp geschreven is, is bekend wie de eigenaar is. Zo zijn ook de „stammen, naar Gods Naam genoemd”, het eigendom des HEREN.

Het lijkt erop, dat beide verklaringen op hetzelfde punt uitkomen, n.l. bij de betekenis: eigendom. Het verschil is, dat de oudtestamentische achtergrond aan dit woord „eigendom” een diepere betekenis geeft. De verbinding die de HERE legt tussen Zijn Naam en het volk Israël houdt meer in dan puur eigendomsrecht. Die verbinding is een relatie, vergelijkbaar met de intiemste relatie tussen mensen: het huwelijk. Het is een relatie, waarin de HERE Zijn liefde en ontferming bewijst. Heel duidelijk wordt dat in Ex. 3 en 6, de hoofdstukken waarin de HERE met Mozes spreekt over Zijn Naam.

G. Janssen / Nijverdal

God haat de echtscheiding

God haat de echtscheiding, zo is het opschrift van het hoofdstuk over de echtscheiding in het boekje van prof. dr. J. van Bruggen, dat hij voor ruim twee jaren het licht deed zien. Het boekje heet: Het huwelijk gewonen en handelt met name over 1 Cor. 7, één van de moeilijkste hoofdstukken uit de brieven van Paulus. Het is de moeite waard van dit boekje kennis te nemen zowel om de actualiteit van het onderwerp als om de scherpzinnige wijze, waarop het door v. Bruggen wordt behandeld. Het zal niet nodig zijn de actualiteit breed aan te tonen. Die ligt in het op velerlei wijze op drift geraken van het huwelijk, zoals dat met zoveel dingen, die te voren onder ons vast stonden het geval is. Ik beperk me nu maar alleen tot het feit, dat veel huwelijken in onze tijd stuk lopen en eindigen met een scheiding. In 75 jaar is er in dit opzicht veel veranderd. Scheidden er in 1900 van de 10.000 getrouwde Nederlanders per jaar ongeveer 7, in 1976 was dit getal reeds opgelopen tot bijna het tienvoudige, om precies te zijn tot 62. Ik vond deze cijfers in een serie ar-

kerkelijk leven

tikelen van de hand van prof. dr. K. Runia in Centraal Weekblad van de gereformeerde kerken in Nederland. Hij memoreert ook dat er van de vier gesloten huwelijken één op een scheiding schijnt uit te lopen. Hoe de verhouding ligt tussen 'kerkelijken' en 'niet kerkelijken' is hem onbekend, maar wel achtte hij het noodzakelijk — in '79 — een viertal artikelen in genoemd weekblad te schrijven over Begeleiding van mensen die gescheiden zijn. Scheidingen komen ook onder christenen voor, dat is wel duidelijk. Ik denk dat alle kerken daarover min of meer kunnen meepraten. Prof. van Bruggen schrijft dat door de meeste christenen echtscheiding nog wel als een ongewenste zaak wordt beschouwd, maar dat velen menen dat de realiteit toch moet worden geaccepteerd, en ik denk dat dit wel juist is getypeerd. Het lijkt er soms wel eens op dat wij een zekere virtuositeit aan het ontwikkelen zijn in het accepteren van wat we toch eigenlijk als onjuist beschouwen. Komt dat doordat we wat gemakkelijker zijn gaan leven en denken of zijn we de Schriften dieper gaan verstaan? Volgens het pas verschenen rapport over de aard van het Schriftgezag, dat onlangs door het moderamen van de synode van de gereformeerde kerken werd gepubliceerd is dit laatste met betrekking tot de echtscheidingen zeker het geval. Volgens dit

pastorale notities

Zonder kommentaar

In het gebed tijdens de eredienst lopen we gevaar, dat we ons niet beperken tot het bidden en danken, waarin we spreken tot God, maar dat we aan onze gebeden commentaren verbinden ten behoeve van de luisteraars. Bijvoorbeeld: we smeken God om vrede, maar we zeggen erbij, dat het dan wel een vrede moet zijn in vrijheid en gerechtigheid en we voegen er bovendien als instructie voor de gemeente nog aan toe, dat ons land zich tot de tanden bewapenen moet, anders zal er geen vrede kunnen zijn. Of dat we in geloof ontwapenen moeten. Al naar gelang de mening van de dominee. We kunnen het gebed ook misbruiken om iemand of om een groep of volk te bestraffen. Zo hadden wij indertijd een huisdokter, die je vergelijken kon met de dokter van Taeke uit de romans van Antoon Coolen. Zo'n schilder-

achtige figuur. Wanneer de kerkdienst hem te lang duurde, stapte hij op, want dan kon hij z'n tijd plezieriger besteden, vond hij. Toen dat weer eens gebeurd was, bad de dominee in het slotgebed voor „die broeder, die voortijdig, en dus ongezegend, dit kerkgebouw verlaten heeft”. Op het maandagmorgensprek uur was er al vroeg een patiënte, die het hem vertelde: „Dokter, dominee heeft nog zó voor U gebeden . . .” De dokter zei: „Hij heeft niet voor me gebeden, hij heeft me verklikt”.

Een ander voorbeeld: Ik zat in de kerk en een predikant van elders ging voor. Hij bad „voor die éne broeder die namens ons zetelt in de Tweede Kamer”. Daar keek ik van op, want ik wist niet dat onze gemeente een vertegenwoordiging had in het parlement en ik moest nog raden wie die éne broeder was, want Jongeling zat toen in de Kamer, maar Meulink ook.

Zo is het gebed in de samenkomst van de gemeente geen danken meer en geen smeken tot God. Het is een opiniërende-preek-in-het-kort, met als extra nadeel dat je er geen kritiek op leveren mag, nog minder dan op de preek.

Het bidden moet toch bidden blijven, is 't niet?

A. H. Algra, Sliedrecht

rapport is het christelijke huwelijk in de Bijbel bedoeld als een onverbreekelijke relatie, maar het oordeelt vanuit het diepere verstaan van de Schrift in onze tijd toch een stuk milder over de echtscheiding in een niet meer te redden huwelijk dan v. Bruggen, die zich als volgt uitlaat: „Het is voor christenen de hoogste tijd zich weer te herinneren dat de Vader van onze Here Jezus Christus Zich over deze realiteit (van de echtscheidingen, G.J.) opvallend onverdraagzaam heeft uitgelaten.” en dan citeert hij Gods Woord in Mal. 2 : 16: Ik haat de echtscheiding.

Nu is het niet mijn bedoeling over de zaak van de echtscheiding als zodanig te schrijven en de verschillende vragen, die hier kunnen rijzen te bespreken. Daarvoor ontbreekt alleen al de ruimte in één artikel. Maar ik wil wel de vraag stellen wat de kerk moet doen als de stroom van echtscheidingen ook slaat tegen de dijken van het christelijke huwelijk en die dijken in sommige (of meerdere?) gevallen (dreigen te) bezwijken. En ik wil daarop ook het m.i. voor alles noodzakelijk antwoord geven: Die dijken versterken! Of, om het zonder beeldspraak te zeggen: Preken en schrijven, catechiseren en onderwijzen over het christelijk huwelijk naar de inzetting van de Here en het leven daarin naar het gebod. En in verband daarmee heeft de kerk er ook op te wijzen dat de

Here inderdaad de echtscheiding haát!

Natuurlijk staat dit woord uit het Oude Testament niet los van de situatie, waarin het werd gesproken, een situatie toch wel erg verschillend van de onze. De in het Israël van Maleachi's dagen verstoten vrouw werd in maatschappelijk en sociaal opzicht praktisch voor de leeuwen gegoooid, wanneer haar familie zich niet over haar ontfermde. En zo iets haat de Here. Hij ontfermt zich over hetgeen zwak en verstoten is, ook in het bijzonder over de eenzame. En wie is meer eenzaam dan wie door zijn huwelijkspartner is verstoten of verlaten? Dat geldt vandaag nog ook nu bij scheiding broodsgebrek niet direct meer dreigt. Ook daarom blijft de Here nóg de echtscheiding haten in zijn ontferming over de verstotene.

Maar daarom niet alleen.

Ook al zouden beide partijen besluiten zelfs in 'vrede' uiteen te gaan, dan nog blijft gelden dat de Here de echtscheiding haat. Want zij is in strijd met de geheel eigen aard van het christelijke huwelijk. Met nadruk zeg ik: het christelijk huwelijk, of om te blijven in de terminologie, die past bij de tijd van Maleachi, het huwelijk van twee van de kinderen van Zijn volk, die beide de Here erkennen als de God van het verbond. Daarover gaat het bij Maleachi in de eerste plaats. Dát huwelijk, zúlk een huwelijk

IN DIT NUMMER

- 121 Ds G. van Atten, Doop en besnijdenis (3)
- 122 Ds G. Janssen, God haat de echtscheiding
- 123 Mr. Dr J. Meulink, Democratie (1)
- 124 D. W. L. Milo, Koning — leef in eeuwigheid!
- 125 H. Langerak, Dichters over hun ouders (6)
- 126 M. Vrijmoeth-de Jong, Bijbellezen in het gezin (6)

was in geding. Hebben wij niet alen één Vader? zo begint het gedeelte van hoofdstuk 2, dat o.a. over de echtscheidingen handelt. Het is vrijwel zeker dat vele Israëlieten hun vrouwen de woestijn in stuurden om te trouwen met andere, heidense vrouwen en in die situatie spreekt Maleachi nu over de geheel eigen aard van het huwelijk tussen twee kinderen van een en het zelfde verbond. Tussen twee gelovigen, zouden we vandaag zeggen. Hij doet dat vooral in vers 15, wellicht het moeilijkst te vertalen vers uit de hele Bijbel. De beste vertaling, 'die naar mijn mening harmonisch past in het verband en geheel de ook in Gen. 2:24 vertolkte waarheid weergeeft, acht ik die van dr. D. Deden: Heeft Hij hen (n.l. man en vrouw) niet gemaakt tot één wezen met eigen 'vlees' en 'leven'? Hier wordt dan het mysterie van het huwelijk beleiden, zoals ook elders in de Schrift, vgl. Matth. 19:6. Maar van het huwelijk in Gods verbond, want de woorden uit Maleachi hebben een vervolg: En waarnaar streeft dat ene wezen of dat ene? Een zaad Gods! Hier wordt het huwelijk ons voorgehouden als opgenomen in het verbond Gods. Het wil de voortzetting van de geslachten in het Rijk Gods dienen, en dat natuurlijk niet slechts in het voortbrengen van kinderen, maar ook in de opvoeding en bij het ouder worden en in het voorgaan van heel het geslacht in de vreze des Heren.¹⁾ Huwelijk en verbond, huwelijk en Koninkrijk van God... zo valt het te verstaan dat de Here de schending ervan haat, de echtscheiding verfoeit.

Maar er is nog wat!

Wees dan op uw hoede voor uw hartstocht en dat men niet ontrouw worde aan de vrouw zijner jeugd, zo vervolgt de Nieuwe Vertaling. Ook v. Bruggen citeert deze, maar ik kan haar niet gelukkig vinden. Het door 'hartstocht' vertaalde woord is hetzelfde als vlak daarvoor, in hetzelfde vers, vertaald is door 'geest', in de door mij geciteerde vertaling door 'leven'. Eén geest of één leven, dat komt op hetzelfde neer trouwens. Het is niet voor de hand liggend zonder duidelijke aanwijzing hetzelfde woord zo vlak daarna geheel anders te vertalen. Daarom lees ik: Weest dan op uw hoede voor uw geest of leven of draag dus zorg voor uw leven! Zorg dragen voor de twee-eenheid in het huwelijk is dus tevens 'zorg dragen voor zijn leven', voor zijn eigen leven. Zo nauw is de band, die die twee samenbindt. Een soortgelijke gedachte treffen we aan bij Paulus in Ef. 5:28: wie zijn eigen vrouw liefheeft heeft zichzelf lief. Daarom tast echtscheiding, hoe dan ook, ook het eigen leven aan. Geen mens komt ongeschonden door een echtscheiding heen, zeker een christen niet. Draag dus zorg voor uw leven en weest niet ontrouw, zegt

de Here nogmaals in Mal. 2:16. De Here is de God van het leven, die het leven van Zijn kinderen liefheeft. Daarom haat Hij alle schending ervan en waarschuwt ons daarvoor, ook voor schade oplopen van het eigen leven.

Wat staat hier voor de christen dus niet op het spel! Dit zal de kerk in deze tijd met zijn vele echtscheidingen weer met nadruk moeten prediken en onderwijzen. Zij zal moeten beginnen met het Bijbelse licht over het huwelijk als een zegenrijke maar ook verantwoordelijkstellende inzet van de Here te laten schijnen, en dat op tijd! Als ik me niet vergis zullen ook onze kerken om de kwestie van de echtscheiding op de duur niet heen kunnen, maar het gevaar is dan altijd aanwezig dat we ons verliezen in discussies over gevallen waarin zij toch in feite onontkoombaar is enz. Met andere woorden: verliezen in de casuïstiek. Onze Heiland heeft zich daarin niet begeven, toen de Joodse landslieden Hem op deze weg trachten te trekken, vgl. Matth. 19:3 v.v. Maar Hij heeft zich op die weg niet laten lokken, maar wees op de geheel eigen aard van het huwelijk, zoals dat door God 'in den beginne' in het licht is gesteld.

In het genoemde rapport over de aard van het Schriftgezag lezen we op pag. 95: „De onhoudbare praktijk heeft geleid tot het herlezen van de Schrift en tot een nieuw verstaan van de bijbelse norm, namelijk niet als een absoluut verbod, maar als een verbod waarvan slechts een *gewogen* toepassing mogelijk is. De bijbelse fundering van het huwelijk in de liefde („als uzelf”, Ef. 5:28-29, zie ook Matth. 22:39) woog zwaarder dan het specifieke gebod van Marc. 10:2-12 en 1 Cor. 7:10 en 11”. De stelling dat het huwelijk in de bijbel gefundéerd wordt in de liefde is aanvechtbaar, in elk geval te vaag en te algemeen. De conclusie ligt daarbij voor de hand: ontbreekt die liefde, krijgt ze 'soms' in het huwelijk geen kans, dan, ja dan geldt het verbod van scheiding niet, en mag de kerk niet blijven staan op de onontbindbaarheid van het christelijke huwelijk. Want dan betracht zij niet de liefde jegens mensen die toch al in het diepst van hun ziel gewond zijn.

Maar in het huwelijk is de liefde voor alles gebonden! En dat niet slechts als gezindheid van het hart, maar als zich in concrete daden bewijzende kracht, die de ander draagt en goed doet. En elk ziet zich in zijn huwelijk geplaatst voor de vraag of hij deze liefde aan de ander bewijst en niet slechts vraagt naar wat de ander hem of haar biedt en wat hij/zij in het huwelijk zelf ontvangt. Dit moet voorop staan. Elke gemakkelijke conclusie, die kan leiden tot de constatering dat het fundament van het huwelijk ontbreekt wordt ons hier de pas af-

gesneden. Maar zelfs de onbaatzuchtige liefde die Christus van ons vraagt krijgt in een huwelijk soms geen kans, schrijft het rapport. Ik zou willen vragen: ook niet als de andere partij in het huwelijk blijft bewilligen? Als dat niet het geval is staat de partij die tot liefdegeven bereid is voor een voldongen feit en de kerk na veel ambtelijk vermaan ook. Zij heeft dan niets anders te doen dan de tucht te bedienen aan de partij, die het huwelijk verbrak en de andere partij naar vermogen te steunen en te helpen. En het is goed, dat daaraan alle aandacht wordt gegeven. In de praktijk liggen de gevallen natuurlijk vaak ingewikkelder. Het komt niet zo verschrikkelijk vaak voor dat in een huwelijk tussen christenen werkelijke liefde geheel onbeantwoord wordt. En ook, wat kunnen we allen tekort schieten in het geven van de liefde, zoals boven omschreven. Dat moet ons op zijn tijd ook wel bescheiden maken, zeker in onze eisen en ons wat S. G. de Graaf eens gezegd heeft in een preek doen blijven kloppen op de deur van het hart van de ander.

J. Meulink / Enschede

En wat betreft het algemene liefdegebed als het mensen betreft die in echte huwelijksmoeilijkheden zich bevinden, dan mag geen moeite de ambtsdragers en anderen teveel zijn om de partners in een christelijk huwelijk de weg tot elkaar vanuit het gebod en vanuit het evangelie te doen zien als de koninklijke weg. Brillenburg Wurth heeft eens geschreven: Lang niet altijd waar een huwelijk als een vergissing gezien wordt, is dit metterdaad het geval; elk huwelijk maakt wel eens zijn crisestijden door, waarin men aan de echtheid ervan twijfelt”. Of dit van elk huwelijk geldt zou ik niet durven beweren. Maar dit woord van B. kan wel behoeden voor al te snelle conclusies van wanhoop. Maar met dit te zeggen zijn we al bezig met te spreken over huwelijksvragen, terwijl dit artikel niet meer wilde zijn dan een opwekking om in deze tijd van ontwrichting van vele verbanden de band van het huwelijk naar de Schriften toch helder in het licht te stellen om zo onder Gods zegen naar vermogen het mislukken van huwelijken te voorkómen.

vorm, ook de democratie niet, treedt in geheel onvermengde vorm op.

Democratie in humanistische zin

Ook wanneer wij deze surrogaat democratie uitgeschakeld hebben, blijft de vraag wat democratie eigenlijk is.

In de humanistisch georiënteerde partijen wordt democratie opgevat als de regering van het volk, voor het volk en door het volk.

De vrije burger is tegelijk subject en object van het overheidsgezag. De afgevaardigden van het volk zijn in deze gedachtengang eigenlijk slechts mandatarissen van het volk. Deze mandatarissen of afgevaardigden kunnen of zelf de regering vormen (de meest extreme vorm) of de regering aanwijzen. In dit systeem oefent de overheid haar gezag uit krachtens contract of overeenkomst met het volk.

Deze opvatting van democratie gaat dus uit van het beginsel der volkssoevereiniteit. Het staatsgezag wordt ontleend aan de autonome mens. Het overheidsgezag wordt in de mens gefundeerd.

Partijen als de P.v.d.A., D 66 en de V.V.D. hangen dit begrip democratie aan. Zij menen, dat deze democratie een middel is om de persoonlijke vrijheid te waarborgen.

Ten onrechte. Geen enkele regeringsvorm kan de materiële vrijheid waarborgen. Alleen gehoorzaamheid aan de door God gestelde orde kan deze waarborg geven.

Het is duidelijk, dat dit begrip democratie niet aanvaardbaar is voor hen, die Gods Woord als norm voor het politieke leven willen aanvaarden.

Democratie

Democratie of dictatuur

Op de vraag of men democraat is, zal vrijwel elke Nederlander bevestigend antwoorden. We zijn immers allen vóór de democratie en tegen de dictatuur. Wanneer men echter meent, dat het gaat om de keus tussen democratie en dictatuur, versimpelt men de zaak toch wel wat. Er zijn meer mogelijkheden. Reeds de griek Polybios, die circa 200 jaar v. Chr. leefde, kent de volgende regeringsvormen: absolute monarchie, tyrannie, aristocratie, oligarchie, democratie, ochlocratie (regering van de onderste lagen van het volk).

Dit aantal is nog met verschillende te vermeerderen. Anti-democraat zijn wil dus nog niet perse zeggen, dat men aanhanger is dan de dictatuur. Het begrip democratie loopt gevaar een vage, weinig zeggende frase te worden. Vandaar, dat vrijwel niemand moeite heeft zich democraat te noemen. Ook de Sovjet Unie noemt zich een democratie, een volksdemocratie waarin de communistische partij van de Sovjet Unie de enige toegelaten partij is. In feite ligt een volksdemocratie echter in de buurt van de dictatuur van enkelen. Het is meer een dictatoriale oligarchie, een vermenging dus van tyrannie en oligarchie. Trouwens geen enkele regerings-

¹⁾ vgl. Ps. 71:8 e.a.

Democratie - Theocratie

Sluiten christendom en democratie elkaar dus uit?

Wanneer een interview van Elseviers Magazine met de heer Leerling, lijstaanvoerder van het R.P.F., juist is, zou deze menen dat christendom en democratie elkaar uitsluiten.

Democratie immers, zo stelde Leerling volgens Elsevier, betekent dat het volk regeert. Maar God regeert. Hier worden dus democratie en theocratie tegenover elkaar geplaatst.

Ik vermoed echter, dat hier een misverstand in het spel is, omdat het R.P.F. zich in haar program duidelijk voor democratie uitspreekt. Wel is het goed er op te letten, dat er tussen humanistisch georiënteerde en christelijke partijen een principieel verschil bestaat over het begrip democratie.

Het is naar christelijke opvatting niet de democratie, die het gezag uiteindelijk legitimeert. De overheid regeert naar christelijk democratische opvatting bij de gratie Gods.

Wij zijn voorstanders van een democratisch bestel. Niet omdat de wijsheid bij het volk is, maar omdat gezag in handen van weinigen gevaarlijk is. Democratie is voor ons niet een uiteindelijk ideaal, maar een onvolmaakt middel.

De Bijbel leert ons sceptisch tegenover de mens en de overheid te staan, omdat de mens van nature niet goed is.

In de democratie zijn verschillende machtscentra, die elkaar kunnen corrigeren.

Volksinvloed

Democratie betekent letterlijk volksregering, maar bedoeld wordt, dat het volk invloed, vaak zelfs overwegende invloed heeft op het regeringsbeleid en de rechten van het volk in de grondwet verzekerd zijn.

In een democratie wil men de absolute zelfstandigheid van het overheidsgezag aan banden leggen. De democratie is dan ook geboren in de strijd tegen het absolutisme van de vorsten.

Volksinvloed liet zich vroeger al gelden in de aristocratische regeringsvormen. Calvijn gaf in zijn tijd daar de voorkeur aan. Voor zijn tijd was dat ook juist. Thans laat zich de volksinvloed bij de op hoger peil staande volken gelden in een democratisch regeerbestel, waarbij de volksvertegenwoordiging meesprekt bij de wetgeving.

In ons land is de historische ontwikkeling zo geweest, dat door middel van de Staten-Generaal, aangewezen door het hele volk, de volksinvloed het meest effectief gemaakt kan worden.

Het is echter een dwaze zaak om b.v. aan de jonge Afrikaanse landen een democratisch bestel naar westers voorbeeld op te leggen. Bij vele van die landen past een meer aristocratisch regeringsbestel beter.

Het "one man one vote" is niet overal het geneesmiddel om absolutisme tegen te gaan.

De volksinvloed in Israël

Reeds in het oude Israël was volksinvloed merkbaar. Daar kwamen de oudsten de belangen van het volk bepleiten. God had al voorschriften gegeven om streven naar tyrannie en machtsmisbruik te voorkomen.

Ook toen Israel een monarchie was (ik ga hier nu voorbij aan de bijzondere theocratische positie van deze monarchie) was er al in zekere zin sprake van een constitutionele monarchie (Deut. 17: 14-20).

Hierbij wordt aan de koningen van Israël verboden hun paarden, hun vrouwen en hun goud en zilver te vermenigvuldigen. Dus geen staand leger en geen dure hofhouding. De Here wil Israël beveiligen tegen despotisme. De koningen van Israël mogen de andere koningen niet imiteren noch wat betreft de uitoefening van een tyrannie bewind, noch door oplegging van te zware financiële lasten.

Bovendien wordt in Deut. 17 voorgeschreven, dat de rechten van de koning in een boek moeten worden opgeschreven. Hier werd de gezags sfeer van koning en volk dus afgebakend.

Terwijl alle volken zuchten onder het despotisme, wordt aan Israël een theocratisch constitutionele monarchie voorgeschreven.

De volksvertegenwoordiging als pleitbezorger

De volksinvloed maakt zich in deze tijd op een andere wijze geldend. Het volk wijst nu zelf zijn vertegenwoordigers aan. Deze vertegenwoordigers, bij ons Staten Generaal geheten (door Kuiper „de geconcentreerde natie" genoemd) bepleit de rechten en de belangen van het volk en werkt op deze wijze mee aan de regering van het land. Zo wordt ook in het oude A.R.-program gesproken over een krachtige volksinvloed op de overheid uit te oefenen door de Staten Generaal.

In deze formulering wordt de volksvertegenwoordiging in de lijn van dr. Kuiper nog gezien als alleen pleitbezorger bij de overheid.

De overheid maakt de wetten. De Staten Generaal heeft geen wetgevende macht.

Colijn had in feite dezelfde beschouwing als Kuiper. Beiden legden ook zeer de nadruk op de principiële dualiteit tussen Kroon en Staten Generaal.

Zij hadden er onvoldoende oog voor, dat de Staten Generaal met de regering verantwoordelijkheid draagt voor het bestuur van het land. Opvallend is, dat Fabius die gezamenlijke verantwoordelijkheid wel erkende.

Terecht heeft prof. dr. A. M. Donner erop gewezen, dat Kuiper in feite overheid met staat identificeerde. Kuiper greep terug op de oude standenstaat, waarbij de standen tegenover de vorst stonden.

Staat is publiekrechtelijke gemeenschap van overheid en onderdanen

In de standenstaat vertegenwoordigden de standen hun speciale groepsbelangen. De vorst had hen nodig in financiële zaken.

Maar in onze moderne staat gaat het niet om de private belangen van de vorst aan de ene kant en die van de standen aan de andere kant. Het gaat om het gemeenschappelijk belang. Het gaat om de algemene, publieke zaak.

Regering en Staten Generaal zijn beide staatsorganen.

Deze gedachte is het duidelijkst verwoord in het basisprogram van het R.P.F. Daarin wordt gezegd: „aangezien de staat een publieke rechtsgemeenschap is van overheid en onderdanen, zijn de personen die met de uitoefening van over-

heidsbevoegdheden zijn belast in ons staatsbestel verantwoording schuldig aan de daartoe geroepen organen van volksvertegenwoordiging".

In deze formulering wordt aangeknoopt bij de omschrijving van prof. dr. H. Dooyeweerd, dat de nationale staat gezien moet worden als een publiekrechtelijke gemeenschap van overheid en onderdanen beide.

In de staat als „gemene best" staan overheid en volk niet tegenover elkaar, maar in een publiekrechtelijke gemeenschap met elkaar.

We mogen de overheid niet identificeren met de staat.

Niet de overheid alleen, maar overheid en onderdanen vormen tezamen het menselijk samenlevingsverband, dat wij staat noemen.

(wordt vervolgd)

D. W. L. Milo / Dalmally

Koning - leef in eeuwigheid!

Uit de oudste historie van Egypte weten we, dat de farao's na hun dood werden gebalsemd en gemummificeerd. „Mummie" komt van een Arabisch woord, dat bitumen betekent. Het was de balsem, waarmee een dood lichaam gedroogd en houdbaar werd gemaakt. Het drogingsproces duurde zeven maal tien dagen; daar waren fysische, chemische en rituele werkzaamheden aan verbonden en het enige doel was: het lichaam voor onbepaalde tijd („eeuwig") in stand te houden.

Het geloof was namelijk, dat dit lichaam na de dood met de onstoffelijke persoonlijkheid, de kâ, herenigd werd en zo eeuwig leven genoot. Vernietiging, ontbinding van het lichaam zou dat eeuwige leven beëindigen – het ergste wat een farao kon overkomen.

Met het oog op dit „eeuwige leven" werden de overleden koning allerlei gebruiksvoorwerpen, spreuken, voedselvoorraden, offers, waardigheids-tekenen en kostbaarheden meegegeven. Deze had de koning „nodig" om zijn roemrijk leven te kunnen voortzetten. Zelfs werd, door de operatie van de „mondopening", een „wedergeboorte" van de overledene bewerkstelligd, waarna zijn „eeuwig leven" zich zou kunnen ontplooiën.

Hier ziet u meteen de reden voor een piramidebouw. Een gewoon graf, met een steentje of een opschrift, kon de onaantastbaarheid van de overledene niet waarborgen. Het werd een groot graf, een enorm graf, tot de piramide van Cheops toe: 2.3 miljoen stenen van 2½ ton elk, tot 150 meter hoog opgebouwd! Zelfs de toegang tot zulk een piramide werd geheim gehouden; er waren diverse valse toegangen, die grafrovers de moed moesten doen opgeven.

En wel hebben latere hovelingen en gunstelingen zich eveneens zulk een kunstmatige onsterfelijkheid mogen aanmeten – maar voor het gewone volk was dat te mooi om waar te zijn. Dat moest tevreden wezen met een natronbad van enkele weken; verder moest het hete woestijnzand maar voor een snelle uitdroging zorgen, waarna slechts de beste wensen overbleven. In de praktijk betekende dit allerminst houdbaarheid, noch onsterfelijkheid – maar het volk was er tevreden mee. Als zijn koningen maar onsterfelijkheid genoten, deelde het in de eer.

—o—

Het heeft natuurlijk ook de farao's niet mogen baten. Reeds bij hun leven bestreden zij vurig de grafschenders van hun vaders. De onvoorstelbare schatten, in de koningsgraven opgestapeld, trokken de rovers onweerstaanbaar aan en grafwachten waren omkoopbaar. De kostbare en archeologisch-waardevolle voorwerpen zijn illegaal verhandeld, de meeste het land uitgesmokkeld en – voorzover niet in de grote musea opgesteld – verloren gegaan of in particulier bezit gekomen.

Het enige koningsgraf, dat vrijwel ongeschonden is geopend, is dat van

Toet Anch Amon, welk graf na jaren van stelselmatig zoeken in 1922 is ontdekt. Het bevatte een schat, zoals zelfs niet vermoed werd. Het leeuwendeel hiervan staat in het museum te Cairo en het is beklemmend schoon om te zien. Daar staat bijvoorbeeld de schitterende gouden troon, 3300 jaren oud en onbegrijpelijk mooi ingelegd met edelstenen. Daar staat ook de „ivoren” toren, zo een als Salomo heeft gehad ¹⁾: een houten troonzetel, ingelegd met stukjes ivoor en ebbenhout. Daar staat ook de met goud beslagen strijdswagen van de farao.

Toet Anch Amon was gelegd in een nauwsluitende kist van massief goud. Een kist van 1110,4 kilogram gewicht: naar de huidige goudwaarde een schat van veertig miljoen gulden. Om die kist waren twee houten, met goud beslagen, mummievormige kisten gebouwd. Daar omheen een sten sarcofaag, die in het graf te Thebe is achtergebleven. De andere zijn, met de gouden „grafwachters” en afgodsbeelden, in Cairo geëxposeerd. Als u deze oude schrijnwerkerskunst hebt gezien verstaat u ineens, hoe men Jozef, de onderkoning, „in een kist in Egypte heeft gelegd”. ²⁾ Wel gebalsemd, wel met koninklijke praal gekist — maar reisvaardig gehouden, niet in een piramide geborgen.

U begrijpt ook dat koningen, die lang regeerden en een leven lang aan hun later tehuis konden werken, nog veel groter schatten verzamelden. Want Toet Anch Amon was 18-19 jaar oud toen hij stierf, na een regering van negen jaar. Zijn graf was maar heel bescheiden: een trap van 16 treden, een voorportaal van 3 bij 8 meter en een grafkamer van 4 bij 6 meter; alles nauwelijks beneden de grond in een rots gehouwen. Wat moet dan de praalzieke Ramses II na 69 jaar regering niet hebben meegenomen!

En toch. Wanneer u de foto's van Ramses II beziet is dat een grote teleurstelling. Een zielige, skeletachtige vogelkop met een haviksnus. De mummie van Toet Anch Amon is zelfs, vanwege de overvloedig gebruikte balsem, geheel verkoold. Van „houdbaarheid” der lichamen is dus geen sprake — en van het verhoopte eeuwige leven evenmin. Het is een koninklijke sof geworden. President Sadat heeft onlangs de mummies maar uit Cairo's museum laten wegnemen; de farao's hadden recht op eeuwige rust, zei hij, en het bezoekersgedrang bracht die rust in gevaar.

—o—

Toen het volk Israël, door de Heere uit Egypte uitgeleid maar in zijn richters teleurgesteld, een koning wenste „als alle andere volken”, moet het aan de „onsterfelijke Koning, ³⁾ die van eeuwigheid tot eeuwigheid leeft en die de sleutels van leven en dood bewaart. Het koos voor een vergankelijke koning, waarvan het vooruit wist dat hij zijn vrouwen en paarden zou vermenigvuldigen, tienden en herendiensten zou eisen, oorlogen voeren en het volk knechten. Het volk kreeg wat het wenste.

Maar zie nu de grote liefde, die God de Heere ons bewees: dat Hijzelf zich met de wereld verzoende, ⁴⁾ dat Hijzelf in zijn Zoon de dood inging, teneinde óns de zo gewenste onvergankelijkheid ⁵⁾ te geven! En dat op een zo gans andere manier dan de heidenen het zochten.

Want bij de Egyptenaren gold: als de koning maar eeuwig leeft mogen zijn onderdanen wel ondergaan in eeuwige vergetelheid. Bij Jezus Christus, Gods Zoon, gold de regel: het is goed dat één sterft opdat niet het hele volk verloren ga. ⁶⁾

De dood van een farao bracht zijn volk op de rand van een afgrond. De dood van onze Heiland bracht redding voor deze wereld.

Een farao werd met pracht en praal in een koningsgraf bijgezet, dat een eeuwig monument betekende. Voor de Heiland werd haastig een nabij graf geléend.

De farao's wisten vrijwel zeker, dat hun graf door rovers geschonden zou worden. Van de Heiland staat vast, dat het verhaal van de rovende discipelen als noodleugen verzonnen is.

De farao's werden gebalsemd, voordat zij werden bijgezet. Voor de Heiland kwam de balsem juist te laat.

De farao's beroofden hun volk en vaders van schatten, om rijk te worden begraven. De Heiland nam alleen de liefde van de zijnen mee en werd met de overtreders gelijkgesteld in zijn dood.

De farao's hebben vurig naar het eeuwige leven verlangd, dat zij niet vonden. De Heiland bleek de Vorst des levens, die door de dood niet kon worden vastgehouden.

De farao's regeerden over een verenigd koninkrijk met onderworpen gebieden. De Heere Christus heeft een koninkrijk, dat niet van deze aarde is. Geen farao heeft zijn lichaam kunnen behoeden tegen het bederf. Maar Gods Heilige heeft in het graf geen bederf gezien.

Gods wegen zijn anders dan onze wegen, zijn gedachten hoger dan de onze. ⁷⁾ Wat voor de wereld dwaas is heeft God uitverkoren om de wijzen te beschamen. ⁸⁾

De praalzieke farao's zijn ontoonbaar geworden. De Heiland is gezien als de zoon in haar kracht, blinkend gekleed, met ogen als vuurvlammen, haren als sneeuw, voeten als koperbrons en zijn woord is als een zwaard. ⁹⁾

—o—

Wat zullen wij van deze dingen zeggen?

Christus is opgestaan, als eersteling van allen die ontslapen zijn. ¹⁰⁾ Zoals allen in Adam zijn gestorven zullen allen in de tweede Adam weer levend worden. Al er geen eeuwig leven beloofd was, waren wij de ellendigsten van alle mensen, inslapend met een gedroomde toekomst. Maar onze verderfelijke wordt onverderfelijk gemaakt. Onze vergankelijkheid wordt onvergankelijkheid. Wat gezaaid wordt in zwakheid, oneer, wordt opgewekt in heerlijkheid.

Onze Koning leeft en ook zijn onderdanen zullen leven in eeuwigheid.

1) 1 Kon. 10:18 — 2) Gen. 50:26 — 3) 1 Sam. 8:5, 7 — 4) 2 Cor. 5:19 — 5) 1 Joh. 4:14 — 6) Joh. 11:50 — 7) Jes. 55:9 — 8) 1 Cor. 1:27 — 9) Op. 1:13 — 10) 1 Cor. 15.

H. Langerak / Utrecht

Dichters over hun ouders (6)

We zouden deze keer iets meer blijdschap te horen krijgen dan de vorige week in deze serie.

De dichter Muus Jacobse komt aan 't woord.

Zijn werkelijke naam is Klaas Hanzen Heeroma. Hij is geboren op Terschelling in 1906 en overleden te Groningen in 1972.

De dichter studeerde nederlandse letteren en promoveerde in 1935. In 1949 is hij hoogleraar geworden aan de universiteit te Djakarta.

Hij heeft vrij wat gedichtenbundels op zijn naam staan, en ook in het „Liedboek voor de Kerken” is hij geen onbekende.

Wat nu ons onderwerp betreft, ook hij schreef over zijn ouders, te beginnen over zijn vader, die eerder overleed dan zijn moeder.

In Memoriam Patris

Vader, je kijkt me aan en glimlacht even.
Zou ik het durven zeggen wie je bent?
Je hebt van kindsbeen af mij ingeprent
Jou te verbergen, want je wilde leven.

Je leerde mij met strak gezicht te zwijgen,
Te zeggen: „Dank u, vader maakt het goed”.
En 's nachts hoorde ik, wakker, al te goed
Je machteloos gehoest en zag je hijgen.

Je zei: „Daarmee heeft niemand iets te maken”.
Je was mijn vader en je had gelijk.
Je eigen waarheid was je eigen rijk
En niemand had het recht daaraan te raken.

Je zweeg bij alles wat de mensen zeiden,
Je deed niet mee, je liep niet in de pas,
Leek trots omdat je waar was, weerloos was
Tegen de leugen van het medelijden.

Maar in 't verborgene met God verbonden
Gaf je mij dankbaarheid als hoogst gebod
En zei: „wij blijven nutteloos voor God,
Al deden wij ook alles wat wij konden”.

Je had maar één gebed, het „Onze Vader”,
Maar je zong veel, de psalmen die ik ken
Hoor ik nog altijd klinken met jouw stem.
Hoe kon je zingen, bijna zonder adem!

Je liet mij later in mijn eigen leven
Altijd de weg gaan die ik wilde gaan.
Wat ik toen heb geschreven en gedaan,
Was 't ook uit jou gedaan, uit jou geschreven?

Ik weet het niet, je liet het mij niet weten,
Want je verborg voor mij je laatste nood.
Je hebt je ook verborgen in je dood,
Want ik was ver, ik heb het niet geweten.

Vader, nu je beschut voor alle schending
Zwijgt voor altijd, gun mij nog deze trouw,
Dat ik, de zoon in wie je leven wou,
Jouw leven open zing naar de voleinding.

Prachtig, als je zo over je, langdurig zieke, vader kan schrijven. Wat zijn vader mankeerde wordt niet gezegd. Dat hoeft ook niet. Vader wilde daar ook nooit iemand mee lastig vallen. Aan zijn zoon gaf hij als hoogste gebod mee: dankbaar zijn. Mooier kan het niet. Ik vermoed dat de vader overleden is toen de dichter in Djakarta werkte. Hij was in ieder geval ver weg. De zoon heeft slechts één wens: Laat ik jouw leven open zingen naar de voleinding.

Prachtig is dat gezegd. Het gesloten leven van zijn vader, dat toch een leven was gericht op de eer van God, open zingen. Want de zoon komt wel in de openbaarheid door zijn dichterlijke gaven, maar laat dat nu geen zaak worden van eigen eer, maar van Hem wiens eer ook door de zwijgende vader werd gezocht.

En nu de moeder.

Moeder

Nadat mijn vader stierf en jij zo oud en
Ontredderd achterbleef, ben ik begonnen
Jij tegen je te zeggen, want als niemand
Meer jij tegen je zegt, ben je zo oud

Toen ging je toch weer leven, maar heel anders,
Niet meer mijn moeder maar gewoon het meisje
Voor je mijn vader trouwde, het verleden
Als toekomst voor je, weer bij moeder thuis.

Was ik je zoon nog of een teruggekeerde
Vriend van heel vroeger, als wij wandelden
— Het ging toch nog, voorzichtig — langs de paadjes
Van 't bos, en jij vertelde, arm in arm?

En toen het niet meer ging en ik kwam bij je
In 't ziekenhuis, leefde je nog weer verder,
Vlak bij de dood, maar trots toch, als je toonde
Stapje voor stapje, wat je al weer kon.

Tot je het niet meer kon, ook niet meer praten,
Enkel nog kijken, en ook dat niet meer,
Enkel nog slapen naar de laatste adem.
En 'k heb je haar gestreeld, als van een kind.

Vriendinnetje. Dochter van mij.

Heel aangrijpend. De oude moeder is weer kind geworden. Wat betekent voor haar dan nog een zoon of een dochter? Misschien, inderdaad, een vriendje of vriendinnetje van vroeger. Wie zal het zeggen? De dichter heeft er ook geen antwoord op. Maar hij blijft haar trouw bezoeken. En zolang ze nog lopen kan, wandelen ze samen.

Fijn dat de dichter nog zo met haar om kon gaan.

En hiermee is dan een einde gekomen aan deze serie. Er zouden nog heel wat artikelen te schrijven zijn over dit onderwerp maar men moet ook van ophouden willen weten. Vandaar.

M. Vrijmoeth-de Jong / Zwolle

Bijbelgebruik in het gezin

(6)

10% - 50% - 80%

Dit keer de vraag op welke manier het bijbelgebruik zo goed mogelijk tot zijn recht kan komen.

Uit onderzoekingen is gebleken, dat een mens slechts 10% onthoudt van datgene wat hij te horen krijgt. Dit betekent dus dat er heel weinig tot iemand doordringt als er voorgelezen wordt. Als het horen echter gecombineerd wordt met zien, wordt het percentage, dat onthouden wordt 50%, en het kan tot 80%

oplopen als iets niet alleen gehoord en gezien wordt, maar als er iets mee gedaan wordt, als het verwerkt wordt. Het beste is: horen, zien en doen.

Dit principe wordt door velen, misschien onbewust, elke avond toegepast door niet de radio (alleen horen) aan te zetten, maar de voorkeur te geven aan het t.v.-programma (horen en zien). Audiovisuele middelen zijn in het onderwijs volkomen ingeburgerd, terwijl de verwerkingsboeken en -materialen niet meer weg te denken zijn. Bij het leer- en geheugenproces spelen het gehoor, het gezicht en het gevoel een belangrijke gecombineerde rol. Bovenstaande betekent, dat een bijbelgedeelte, dat wordt voorgelezen, slechts voor 10% in het geheugen blijft hangen. Als er met het gedeelte mee gelezen wordt, zal 50% onthouden worden. En de kans is groot, dat er nog $\pm$ 80% van herinnerd wordt, als het gelezene op de één of andere manier verwerkt is. We doen verstandig hier rekening mee te houden bij het kiezen van een bijbellesmethode.

Ieder een Bijbel

Uit bovenstaande blijkt hoe belangrijk het is, dat ieder tijdens het bijbelgebruik een eigen Bijbel voor zich heeft om daarin mee te lezen. Degene, die voorleest (en dat is in de meeste gevallen de vader), beseft niet altijd, hoe weinig van dat wat hij leest tot zijn hoorders doordringt. Velen weten na een uur niet meer wat er gelezen is, laat staan dat ze er mee bezig zijn. Als kinderen elke keer foutloos het laatste woord van de bijbelles kunnen herhalen, wil dat nog niet zeggen, dat ze echt geluisterd hebben. De klank van het laatste gehoorde hangt nog in hun oren en is gemakkelijk te reproduceren zonder dat de betekenis tot hen doorgedrongen is. Als ieder in een eigen Bijbel de tekst, die gelezen wordt zichtbaar voor zich heeft, zal er veel meer van Gods Woord tot de lezers doordringen.

Horen, zien en verwerken

In de meeste gezinnen zal het weinig moeite kosten er voor te zorgen, dat ieder een eigen bijbel voor zich heeft. Moeilijker wordt het als het gelezene verwerkt moet worden. Hoe kunnen we er iets mee doen?

Het meeste profijt heeft degene, die voorleest, want hardop lezen is een vorm van verwerken. Als het gewoonte wordt, dat alle gezinsleden om beurten hardop een gedeelte lezen, zal dat de aandacht en de concentratie bevorderen en het gelezene zal meer indruk maken.

Nog meer inzet zal van ieder gevraagd worden, als er verschillende vertalingen gebruikt en met elkaar vergeleken worden. De vergelijking van verschillende vertalingen kan zeer verhelderend werken, en de discussie erover onder leiding van de Heilige Geest brengt dicht bij het juiste inzicht en de diepe betekenis van het bijbelgedeelte.

Mocht iemand aanvankelijk graag antwoord hebben op de vraag welke vertaling het meest geschikt is om aan tafel te gebruiken, na enige ervaring zal men waarschijnlijk geen voorkeur voor één vertaling uitspreken, omdat men ze graag naast elkaar blijft gebruiken door het veelzijdige licht dat ze samen op de bijbeltekst werpen. In dit verband noemen we, zonder de pretentie volledig te zijn, enkele vertalingen:

de gangbare vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap en de Statenvertaling;
de rooms-katholieke Willebrord en Canisiusvertalingen;
de vertalingen uit de delen van de Korte Verklaring en voor het Nieuwe Testament de vertalingen van Anne de Vries en Groot Nieuws voor u.

Van God Gesproken is een keuze uit het Oude Testament. Levend Evangelie is een vertaling van de vier evangelieën volgens het parafraseprincipe.

Combinaties van verschillende vertalingen zijn de volgende uitgaven: Het Nieuwe Testament in zes vertalingen (Boekencentrum, Den Haag).

Het Oude Testament in vier vertalingen, 3 delen (Boekencentrum, Den Haag).

Als vijf hetzelfde zeggen. (Markus en Efeze in vijf vertalingen. (Ned. Bijbelgenootschap).

Mattheüs in het Grieks en vier vertalingen (Katholiek Bijbelstichting).

Stichting Redt een Kind

„De armen toch hebt gij altijd bij u”, zei de Here Jezus in Lukas 12. Door de tijden heen waren er armen. Ook een terugblik op ons werk geeft dit te zien.

Wij krijgen nogal eens de opmerking te horen, dat het werk van de Stichting Redt een Kind nog zo weinig bekend is. Daarom lijkt het ons goed eens terug te gaan naar het begin. In 1967 ontving wijlen prof. dr. H. R. Rookmaaker het verzoek uit India om een kindertehuis te ondersteunen. Na onderzoek bleek dat er veel nood was in India en dat in het bijzonder de kinderen daarvan de dupe waren. Daarom werd in maart 1968 de Stichting Redt een Kind opgericht. Wij zijn toen begonnen om drie kindertehuizen te ondersteunen, die werden geleid door bijbelgetrouwe christenen. Wij deden dit door middel van financiële adopties. De eerste twee kinderen die wij gingen helpen waren Rebecca en Simeon. Een wereld van leed en armoede schuilt er achter hun geschiedenis. Zij waren door een man, vermoedelijk een ver familielid, achtergelaten in een restaurant. Niemand kwam hen daar ophalen. Na een paar dagen wachten bracht de restauranthouder hen naar een kindertehuis van de Bethel Fellowship in Zuid-India. Dit werd hun nieuwe thuis. Zo ook voor Kannichamy Thomas. Zijn vader stierf en zijn moeder kon ondanks hard werken haar kind niet verzorgen. Nadat ze ziek was geworden smeekte ze de mensen van het kindertehuis om de zorg voor Thomas over te nemen. Dit was in 1968.

Tot 1971 hielpen wij alleen in India. In dat jaar bereikte ons het verzoek of wij wilden helpen bij de oprichting van een kindertehuis in Oeganda. Hieraan kon worden voldaan. Het was een grote schok dat dit tehuis door de terreur van de beruchte dictator Amin moest worden gesloten. Alle pogingen om nog iets voor de kinderen te doen mislukten. Dit was in 1973.

Door deze pogingen kwam wel het contact tot stand met een bijbelgetrouwe kerk in Kenya, de Africa Inland Church. Men vroeg of wij daar zouden kunnen helpen bij de opvang van arme kinderen. Dit was in 1974. Wij besloten dit te

doen en op dit moment heeft deze kerk 16 kindertehuizen die financieel van ons afhankelijk zijn.

Na de val van Amin in 1979 en de strijd die daarvoor nodig was bleef de bevolking in Oeganda in een onbeschrijflijke nood achter. Daarbij kwam nog een grote hongersnood en toen er weer een beroep op ons werd gedaan konden wij niet weigeren. Kinderen, die zagen hoe hele dorpen werden uitgeplunderd, hoe hun ouders werden vermoord of mishandeld, kinderen die vaak jarenlang alleen op straat hadden geleefd, worden geholpen in twee kindertehuizen die wij daar steunen. Ook kinderen uit het hongergebied zijn hier opgenomen. Er komt hulp uit verschillende landen voor Oeganda, maar nog lang niet voldoende.

Zambia is het vierde land waar de Stichting sinds 1978 helpt in één kindertehuis. Het bijzondere hier is, dat kindertehuizen officieel zijn verboden. Men vindt dat de kinderen in gezinnen binnen hun stam moeten opgroeien. Dit is een goede regel, maar helaas vaak onmogelijk. Een bevestiging dat het werk van dit kindertehuis ondanks het verbod door de overheid op prijs wordt gesteld, kwam doordat onze secretaresse tijdens een bezoek aan Zambia door niemand minder dan president Kaunda werd ontvangen. De president beloofde dat hij zou proberen iets aan dit verbod te doen. De leider van het kindertehuis schreef later, dat het fijn is als je werk op deze wijze wordt gewaardeerd.

De leiding van alle kindertehuizen en ook wijzelf zien het werk in de eerste plaats als een opdracht van de HERE, zoals o.m. staat geschreven in Hebr. 13: 16: „En vergeet de weldadigheid en de mededeelzaamheid niet, want in zulke offers heeft God een welgevalen.” Als we dit Schriftwoord lezen kunnen we alleen maar dankbaar zijn als we zien hoeveel kinderen uit India, Kenya, Oeganda en Zambia vanuit Nederland door ons geholpen kunnen worden.

Ook vandaag nog worden vele kinderen in heel ongelukkige omstandigheden aan ons toevertrouwd. Zoals Rielbag, een jongen uit India, die nog op „adoptie” wacht. Zijn ouders kwamen verleden jaar om bij een grote overstroming in de staat Bihar in India. Hun huis werd weggespoeld. Rielbag werd doodziek naar het kindertehuis gebracht. Wie helpt hem of een van de vele andere kinderen? Voor f 55,— per maand ontvangt een kind in een kindertehuis een volledige verzorging. Zij groeien op in een christelijke omgeving. Voor f 25,— per maand kan een kind van arme ouders voedsel, kleding en onderricht tot 15 jaar ontvangen. Zij blijven thuis. Een zondagschool zorgt er voor dat de kinderen het Evangelie horen. Bij beide soorten „adopties” ontvangt u een foto en enige achtergrondinformatie van het kind, alsmede het adres.

Er is echter meer nodig om kinderen zoals Rielbag en de vele anderen te verzorgen. Er zijn gebouwen nodig om ze onder te brengen, er moet water zijn, er is transport nodig. Ook hiervoor moet gezorgd worden.

Men vroeg ons o.a. om: twee nieuwe gebouwen, ieder voor 100 kinderen in ZD-India. Hiervoor is nodig fa. f 140.000,—. Een jongensslaapzaal in Dehra Dun, India, ca. f 25.000,—. Een jeep, 2e hands voor een nieuw kindertehuis in Roorkee, India, ca. f 5.000,—. Waterinstallatie bij

het Mbooni kindertehuis in Kenya, ca. f 32.000,—. Verbouwing kindertehuis in Kampala, Oeganda, ca. f 30.000,—.

Wij zijn de HERE dankbaar voor Zijn hulp en leiding, die Hij ons in de afgelopen dertien jaar gaf. Hij wil ook deze kinderen redden van zonde en dood. Wij vragen u, helpt u ons: redt een kind.

Secretariaat: A. M. Rookmaaker-Huiter, Dr Guépinlaan 23, 4032 NH Ommeren, tel: 03443-2079, of b.g.g.: 03449-1659. Postgiro: 1599333 t.n.v. Redt een Kind te Berkum-Zwolle. Bank: Raiffeisenbank, Zwolle, rek.nr. 37.73.32.860.

U kunt bij ons bestellen een boekje van Kees Rookmaaker: „door India”. Dit is een verslag van een reis langs de verschillende kindertehuizen in India. Het kost f 8,75, incl. porto.

Op Goede Vrijdag heeft de Here thuisgehaald onze vriend

Jan Maris

in de leeftijd van 62 jaar.

Wij bidden voor Marie en de kinderen om kracht en troost in dit zware verlies.

G. J. van Benthem
H. van Benthem-Elgersma
G. Groen
D. Groen-Leestma
F. de Haan
G. de Haan-Bus
K. Rook
S. Rook-Oosterhagen
H. Visscher
J. H. Visscher-van der Vegte

Marknesse, 17 april 1981

Biedt zich aan:

HUISHOUDSTER

(42 jaar), liefst bij heer alleen.

Brieven onder nr. 24-4 bureau Opbouw, Nootgedacht 3, 3701 AL Zeist.

PLAATS

UW FAMILIEBERICHTEN

IN DIT BLAD!

EEN STANDAARDWERK ZONDER WEERGA!

CHRISTELIJKE ENCYCLOPEDIE

„DIE EERST KOMT,
EERST MAALT!”

Onder redactie van:
**PROF. DR. F.W. GROSHEIDE en
PROF. DR. G.P. VAN ITTERZON**

Geschreven door een staf van MEER DAN
300 GELEERDEN EN SPECIALISTEN, behorende
tot verschillende kerkelijke richtingen.

6 Forse delen, meer dan 4.200 bladz., ruim 2.000
fraaie foto's, illustraties, tekeningen, landkaarten en
grote gekleurde platen, in fraaie en solide stempel-
banden met goudopdruk.

DE CHRISTELIJKE ENCYCLOPEDIE bevat een
schat aan betrouwbare feitelijke informatie en
principiële voorlichting over een veelheid van onder-
werpen.

Behandeld worden o.m.: Bijbelse geschiedenis -
Bijbelse archeologie - Bijbelse aardrijkskunde - Kerk-
geschiedenis - Zending - Godsdienstgeschiedenis -
Wijsbegeerte - Psychologie - Opvoeding - Onderwijs -
Geschiedenis enz. enz.

In de Christelijke Encyclopedie vindt men bij omstre-
den kernvraagstukken de diverse standpunten binnen
het kader van de orthodoxe christenheid zo objectief
mogelijk naast elkaar vermeld, opdat de gebruikers
zich uitvoerig en onbevooroordeeld kunnen oriënteren.

Van dit prachtige en waardevolle standaardwerk hebben we beslag weten te leggen op de laatste
stellen. PRIJS PER DEEL f. 85,—

Mocht betaling ineens voor u bezwaarlijk zijn, dan
kunt u gebruik maken van een aantrekkelijke
betalingsregeling zonder extra bijkomende kosten: na
ontvangst van de boeken f. 160,— en daarna in
5 maandelijkse termijnen van f. 70,—.

BESTEL NU!

Om teleurstellingen te voorkomen, raden wij u aan
om tijdig te bestellen aangezien het om de laatste ex.
gaat. Zend daarom vandaag uw bestelling (in open
envelop en zonder postzegel) aan:

Boekhandel T. Wever b.v.,
Antwoordnummer 5, 8800 VB Franeker.

U kunt natuurlijk ook telefonisch bestellen:
05170-3147, tst. 16, 18 en 19.

**Ook U heeft
zo nu en dan behoefte aan ontspanning.
EVANGELISCHE CAMPING
„T BELOOFDE LAND”**

is zo'n plekje waar U zowel gees-
telijk als lichamelijk tot rust kunt
komen.

Vraag folder.

Bosweg 17, 3781 NG Voorthuizen
Telefoon 03429-2942.

Zend mij:

..... ex. CHR. ENCYCLOPEDIE, 6 geb. delen à
f. 85,— per deel.

Ik betaal na ontvangst ineens f. 510,—* of
bij ontvangst van de boeken f. 160,— en
5 opeenvolgende maandtermijnen van f. 70,—*

Naam: _____

Adres: _____

Postcode: _____ Plaats: _____

Bankrekening- of gironummer: _____

* Doorhalen wat niet van toepassing is.

In open envelop zonder postzegel zenden aan:

Boekhandel T. Wever b.v.,
Antwoordnummer 5, 8800 VB Franeker.

BESTELBON

Boekhandel T. Wever b.v., Franeker.
Telefoon 05170-3147 — tst. 16 / 18 / 19.

hoop
voor
petero . . . !

een weerloos kind lijkt
geen toekomst te hebben
in de grote armoede...

hulp verandert dit
radicaal!

redt een kind
door adoptie of gift

bel onze secretaresse nu!
03443-2079
b.g.g. 03449-1659

is f 55,— of f 25,— per maand
voor u een bezwaar, doe het dan samen met anderen

stichting
redt een kind

secretariaat: dr guépinlaan 23 - 4032 nh ommeren (gld.)
postgiro: 1599333 t.n.v. stichting redt een kind te zwolle
bank: raiffeisenbank zwolle, rek.no. 37.73.32.860

DIA-avonden over ons werk kunt u aanvragen bij ons
secretariaat.

Voor Groningen en Friesland kunt u zich eveneens wenden
tot Mw. G. B. Stam-Draijer te Zuidhorn. Tel. 05940-2603.

De Gereformeerde Sociale Akademie
"de Vijverberg" te Ede

attendeert erop, dat er gelegenheid is

**zich aan te melden als student(e)
voor de part-time opleiding
(kursus '81/'82)**

Er zijn twee studierichtingen:

- kultureel werk
- maatschappelijk werk

AANMELDING EN INFORMATIE :

Postbus 8071, 6710 AB Ede (Gld.), tel. (08380) 1.91.68

Aanmelding voor de dagopleiding (studie-
richtingen m.w., k.w., i.w.) is ook nog
mogelijk.

gereformeerde sociale akademie
de vijverberg te ede

Dame zoekt

KENNISMAKING
met gelovige man,
plm. 50 jaar.

Brieven onder nr. 25-4 bureau Opbouw,
Nooitgedacht 3, 3701 AL Zeist.

Welk echtpaar wil in de weken
18-7 — 3-8

**ons huis in Bolsward
bewonen**

en voor onze huisdieren en plan-
ten zorgen?

Tel. 05157 - 4456.

Stichting Ref. Hulpactie

„Woord en Daad”

Giro 3020900

Postbus 560, 4200 AN Gorinchem

Tel. 01830 - 32550

**Duizenden
kinderen
lijden honger**

Elke dag sterven 10.000 mensen door
gebrek aan voedsel.

Terwijl wij aan niets gebrek hebben.
In verschillende delen van de wereld
hebben vooral de kinderen veel te
lijden. Voor velen is het nog een
kwestie van weken . . . en dan is het
te laat.

Snelle hulp is dubbele hulp.

„Geefst gij hun te eten” Lukas 9 : 13a

Jongen
met hongeroedeem